כגון שנתכוון לכבות העליונות כדי להבעיר התחתונות. כדמפרש רבי יוחנן בנפח שנו יג) ולא נופח אלא רוצה לומר אותו שעושה הפחמין ביער קרבוני"ר בלע"ז יד) שנבערו העצים ונעשו פחמין טז) ומסיר הפחמין מ) גבוה מן האש ורוצה שיכבו לעשות מהם מלאכתם לעשות מהם ברזל כ) עיז) ומשאין הפחמין דקין כי עיז) אינו חפץ בהן להתמסם רק שיעשו אפר וזהו קלקול ואינן רואוים לשום דבר והיה רוצה שיתאכלו לגמרי ויהיו אפר וזהו נתכוין לכבות העליונות כדי להבעיר התחתונות ואותה הבערה של תחתונות אינו חפץ בהם כי אם שיעשו אפר וזהו קלקול יז) לר"א ברבי (יאחז) [לדוק] מיתייב שתים משום כיבוי ומשום הבערה ואף על גב דמקלקל הוא ואף על גב דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כהא סבירא ליה כר' יהודה דמתייב אף על גב דסבר כרבי שמעון במקלקל דהבערה ולרבנן אינו חייב משום הבערה דמקלקל בהבערה פטור: **סבירא** ליה כרבי יהודה דאמר דבר שאינו מתכוין חייב. ואם תאמר לפי מה פשיטא הר"י פרק קמא דכתובות יח) (דף ה) הא דאמר ר' יהודה דבר שאינו מתכוין אסור מדרבנן דוקא ולא מן התורה קשה דהכא משמע דמלאוייתא קאמר דמתייב חטאת ויש לומר דהכא היינו טעמא דמתייב רבי יהודה ומשום דהוי פסיק רישיה ולא יומת ואם תאמר אם כן אפילו רבי שמעון מודה ומאי קאמר תנא קמא סבירא ליה כרבי שמעון כו' ויש לומר דהכא הוי טעמא דמלאכה שאינו צריך לגופה יט) ורבי יהודה ורבי שמעון לטעמייהו והאי דנקט טעמא דדבר שאינו מתכוין כ) לא נצרכה דהא מלאכה שאינו צריך לגופו הוא ועוד ע) כא) דבר שאינו מתכוין הוא דאינו נהנה מהם אבל בהיא דקתני החותה גחלים להתחמם בהם לא נקט מתכוין ושאינו מתכוין שהרי להתחמם הוא עושה אבל מלאכה שאינו צריך לגופה היא ולכך פטר ר"ש דאע"ג דפסיק רישיה היא כיון דמלאכה שאינו צריך לגופה היא ופטור ואם תאמר הניא דפרק הבונה (שבת קג.) דקאמר אפילו תימא כב) בארעא שאינו אגם דלא מתכוין פי' ופוטר רר"ש ופריך והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת פירוש אי אפשר שלא יפה הקרקע ואמי פריך מכל מקום מלאכה שאין צריך לגופה היא כג) ויש לומר דהתם ס"ד דהוה פסיק רישיה ולא יומת דניחא ליה כד) ולכך משני דעביד בארעא דחבריה דהוה פסיק רישיה דלא ניחא ליה כה) וכן מביא הערוך דפסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי מהניא (סוכה דף לג.): דממעטין בגולב בי"ט ופריך והא מתקן לא צריכא דאית ליה הוצענא אחריתי אי נמי דאין צריך לגופה אף על גב שמתקנה שרי:

[ועי' עוד תוס' שבת מא: ד"ה מיסם ומ"ש שם על גלון]:

הדרן עלך ספק אכל חלב

אכל דם שחיטה (נוהג) בו'. והקשה הר"י דבגמרא דריש מה בהמה חיה ועוף שמטמאין טומאה חמורה וטומאה קלה ועוף טמא אינו מטמא בגדיש אבל הבליעה ומ"כ אינו מטמא טומאה חמורה ומנלן דדמו אסור וי"ל דלמסקנא ניחא דמפיק ליה בכלל ובפרט וה"ק לעוף ובהמה מה עוף ובהמה מיוחדין לאיתנהו במייאיהו טומאה חמורה וטומאה קלה כגון בטהורין לאפוקי דגים וחגבים דאין במינם שום טומאה חמורה כו' וכן צריך לומר דקאמר מה בהמה ועוף כו' ויש בהן איסור והיתר ומפרש לקמן (דף כח:) איסור קמי שחיטה והיתר לאחר שחיטה ג"כ עוף טמא ובהמה טמאה שאין להן היתר לאחר שחיטה מנא ליה אלא שמע מינה הכי קאמר במין בהמה ועוף איכא איסור והיתר ואפי' למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה נחירה מיהא בעי ואיכא איסור והיתר ומכל מקום נוכל לפרש איסור והיתר קודם שחיטה איסור מן החי ולאחר מיתה איכא היתר משום חי אבל גבי טומאה חמורה ל"ל כדפירשו וגמרא דקאמר אי מה בהמה שאינה בא"ס על גבים אף עוף שאינו כו' ה"נ מצי למימר אי מה בהמה שמטמאה טומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי דגים דאינו מטמא טומאה חמורה וה"נ הוה מצי לפרש אף עוף שאינו בא"ס על הבגיס כגון מזומן אבל שאינו מזומן לא: **דם** עיקור. איכא דמפרש דם עיקור שנעקרו סימני ממקום חיבורן אבל קשה כיון שאינה מתה על ידי כך והלכה למשה מסיני שיהא פסולה אבל טרפה אינה אם כן דמה אינו בכרת שאין הנשמה יוצאה בה לכן צריך לומר דם משחיטה שהיתה לאחר עיקור: **דם** הקזה שהנשמה יוצאה בו. והוא הדין דבדם שחיטה ונחירה ועיקור בעינן שהנשמה יוצאה בו אלא לא מיצטריך למימר רק גבי דם הקזה שאין רגילות שיקיז דם להמתו עד שיצא להם דם הנפש: **דם ביצים.** פירש בקונטרס ביצת תרנגולת לשון אחר ביצי זכר וקשיא דבגמרא קאמר אוליא דם ביצים שאין מין בשר: **דם** דגים אין חייבין עליו. משמע הא מיסורא איכא וקשיא דבגמרא קאמר אמר רב דם דגים שכינסו אסור ומותיב ליה מברייתא ואמאי ליסייעיה ממתניתין ויש לומר אין הכי נמי הוה מצי למימר וליטעמיך מיקשי ליה ממתניתין: **שיש** בהן טומאה חמורה וטומאה קלה ויש בהן איסור והיתר והן מין בשר. וקשיא לרבינו ברוך למה צריך לכל הני לדלין דבחד מינייהו סגי דאוליא יט) דם מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה וכן בלד של היתר ואיסור סגי:

אוליא

דם נחירה. דרסה או עיקור: דם היקז של בהמה שהנשמה יוצאה בו. היינו דם קילוח חייב כרת עליו פרט לאותו דם ששותת תחלה ובסוף: דם (הבכור) [הטחול]. שפירש ממנו דם הלב שפירש ממנו דם ביצים של בהמה אין חייבין עליהן כרת אלא לאו בעלמא דם דגים וחגבים ושרצים אין חייבין עליהן וכו'. כדמפרש בגמרא: אף דם מהלכי שתים. כמו אדם ודם ביצים דבריתא מיירי בביצים דעוף דמוהדות ומעורות בדם: מה עוף ובהמה מיוחד שיש בהן טומאה קלה. היינו טומאת אוכלין בכביצה טומאה חמורה שמטמאין אדם במשא דכתב בהו והנושא את נבלתם: ויש בהן איסורא קודם שחיטה. אכילה. והיתר לאחר שחיטה: אוציא דם

לא א מיי' פ"ג מהלכות שבת הלכה ח:

לב ב מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה יב [וש"א מהל' שבת הל"ז]:

א ג מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ג [ושם"ע י"ד סימן מז סעיף ג]:

ד [מיי' שם הל' ד]:

ב ה מיי' שם הל' ו:

מוסף רש"י

הבערה ללאו יצאת. שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה, חזר וחזיפיה מכללו ופרט בה לאו לעצמה לומר לך שאינה במיתת ב"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה: וכנ"י שבת ע. ויבמות ו: וסנהדרין לה: ושם סב.). לחלק יצאת. אלא אמאר הבערה מרבעה או אמצה חבות מלאכות בשוגג בשבת אינו חייב אלא אחת, דהא חד לאו איכא בכולהו וחד כרת, לפיכך פרט בה בפני עצמה לחקים אליה, מה היא מיוחדת ומיישנן עליה לעצמה (פסחים ה: וכנ"י סנהדרין לה: שם.) אי: אלא אמאר אינו חייב אקילה עד שיתלוג שבת בכל מלאכות, לכן יצאת הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת ושקילה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה וגו' (יבמות ו:). מלאכה שאינה צריכה לגופה. כל מלאכה שאינה צריכה אלא לאכלה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דבעינו לא בשם לו ולא היה צריך לה, אלכך לאו מלאכת מחשבת היא (ב"ק (שבת צו.).

הדרן עלך ספק אכל חלב

שיטה מקובצת

א) פטור הא דתניא: ב) על תיבת אכל נרשם עליו קו להורות כי הוא יתר: ג) דם עיקור. אין לפרש שעקר הסימנים ממקום חיבורן דאינה מתה בעיקור זה וכדפרש"י בחולין דהלכה למשה מסיני הוא דאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים אבל טריפה לא הוי וא"כ לא הוי דם שהנשמה יוצאת בו ואין חייבין עליו אלא מיירי בשחט בסימנין עקורים. הרא"ש ז"ל: ד) דם הטחול ודם הלב. נקטיה הכא לפי שיש בהם רוב דם והנפש תלוי בו אפ"ה אין חייבין עליו דדם האברים הוא. הרא"ש: ה) דם ביצים היינו ביצי זכר ויש בהם ריבוי דם כדאמרי' בפ' גיד הנשה. הרא"ש ז"ל: דם חגבים. עי' ר"נ כתובות פ' אע"פ תוס' בכורות (דף קג ע"ב) הרשב"א סי' מ"ז: ו) ביצים דם שרצים. גליון כן כתוב בס"י וכן גריס הרגמ"ה: ז) שיש בהן טומאה קלה וחמורה. וא"ת בעוף טמא מאי טומאה חמורה אית בה והרי אין נבלת עוף טמא מטמא בגדים וי"ל דצד עוף אית בה טומאה חמורה כגון נבלת עוף טהור וכן נמי צ"ל בהאי דקאמר ויש בה איסור והיתר דהיינו קודם שחיטה ולאחר שחיטה וגבי בהמה טמאה מאי היתר יש בה לאחר שחיטה אלא ש"מ צד בהמה קתני ובהמה טהורה אית בה איסור והיתר מיהו קשה דאמר בסמוך אי מה בהמה דאינה באם על הבנים אף עוף כו' מאי פריך הא איכא צד עוף דאינה באם על הבנים וצריך לומר לפי מה דמקשה בסוף דוקא קתני ולא צד וה"ה דהוי מצי למיפרך לפי מה שהוא סובר דדוקא קתני דמה בהמה דיש בה טומאה קלה וטומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי עוף טמא דאין בה טומאה חמורה. תוס': ח) קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור והיתר והן מין בשר אוציא: ט) שתים שאין בהן טומאה קלה תיבות ויש בהם טומאה חמורה ל"ש ואות ו' נמחק: י) חדא. תימה דא"כ יתחייב שתים ואם אין [נקרא בבת אחת] יפטור בלא כלום וי"ל דלכך מיהא חייב אחד לת"ק דס"ל דאחד משני דברייו לאו דוקא או אינו מקרים המוקדם או אינו מאחר המאוחר הילכך לא סגי דלא מחייב חדא בשביל אותו שאינו מקפיד בהקדמה או באיחור ובאחרת שרוצה בהקדמה ונמצא שנעשית עם האחרת בלא הקדמה ואיחרה על השניה מפטר לעולם או בהקדמה או באיחור: יא) כרת דאין אות ש' ל"ש: יב) ולא נפח שעושה מלאכת ברזל אלא אות ו' נמחק: יג) בלע"ז כן הוא דרכו כשנבערו העצים: יד) פחמין מסיר הפחמין הגסים מן אות ו' ותיבת גבוה נמחק: טו) ברזל ומשאיר אות ר' ן' נמחק: טז) כי אינן ראויין למלאכתו ואינו חפץ: יז) קלקול ור' אלעזר בר' צדוק מחייב. אות ל' ותיבת יצחק נמחק: יח) דכתובות דף ה' [וש"ע פתוס' יומא דף לד ע"ב]: יט) לגופה הוא דאודו ר' יהודה אות ו' נמחק: כ) מתכוין לרבותא נקט דאפ"ה חייב דהא תיבת לא ותיבת נצרכה נמחק: כא) דדבר שאינו תיבת דסבר נמחק: כב) תימא בשדה לא תי' בארעא ל"ש: כג) היא דאין צריך לגוף היפוי וי"ל: כד) ליה דס"ד דאיירי בארעא דידיה ולאח"כ משני תיבת ולכך ל"ש ונמחק: כה) ליה והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כמו בשמעתין נתכוין לכבות והובערו מאליהן דהוי פסיק רישיה וע"כ אינו מקלקל בהבערה מדמחייב ליה אידך תנא ופטור משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה וכן אמר מורי דכך יש לפרש בהך דכל כתבי (דף קח ע"ב) גבי הא דקאמר דלא בעי לערר והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש כו' וכיון דניחא ליה בערר בהפשט מאלו לא יופשט הוי שפיר מלאכה שאינה צריכה לגופה: כו) דאוציא דגים וחגבים ושרצים שאין תיבות דם מהלכי שתים ל"ש ונמחק:

כגון שנתכוון לכבות ולהבעיר דתנא קמא סבר לה [ג]כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ור' אליעזר ברבי צדוק סבר לה כרבי נתן דאמר הבערה לחלק יצאת רבא אמר להקדים איכא בינייהו רב אשי אמר כגון שנתכוין לכבות והובערו מאיליהן ותנא קמא סבר לה [ד]כרבי שמעון [א]דאמר דבר שאין מתכוין [ב]פטור ורבי אליעזר ברבי צדוק סבר לה כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין [ז] חייב [ח]תנו רבנן החותה גחלים בשבת להתחמם בהם והובערו מאיליהן תני חדא חייב ותני אידך [ט]פטור [י] הדתניא חייב [כ]קסבר [יא]מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה והא דתנא פטור קסבר [יב]מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה:

הדרן עלך ספק אכל חלב

[ג]אכל [ד]דם שחיטה בבהמה בחיה ובעוף בין טמאין בין טהורין דם נחירה (ה) [ו] דם עיקור דם הקזה שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו [ז] דם הטחול דם הלב [ח] דם ביצים [ט] דם חגבים [י] דם התמצית אין חייבין עליו רבי יהודה מחייב בדם התמצית: **גמ'** [כ]ת"ר [א]כל דם לא תאכלו שומע אני אפי' דם מהלכי שתים דם ביצים [ז] דם חגבים דם דגים הכל בכלל ת"ל לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדין [ז] שיש בהן טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור (כ) והיתר והן מין בשר אף כל שיש בהן טומאה קלה [ח] **אוציא** דם מהלכי שתים [ט] שיש בהן טומאה חמורה ואין בהם טומאה קלה אוציא

להקדים אילא ביינייהו. שנתכוין להליק תחלה ואחר כך לכבות והדליק וכבה בתחייה אחת תנא קמא למוקדם ומאוחר הילכך נתרתי ליכא לחיוביה דשמא כבה תחילה ולמפטריה בולא כלום נמי לא דהאי דלקדומי לא מקדמיה אחורי נמי לא אחר הילכך מחייב חדא [ז] ורבי אליעזר לא חיש למוקדם ולמאוחר הילכך מחייב תרתי: **רב אשי אמר שנתכוין לכבות.** ולא להבעיר שלא היה יודע שסוף תחתונות להבעיר: **שאינה צריכה לגופה.** כגון זה שאינו צריך להבעירן אלא להתחמם בתחייתן ומכל מקום יודע היה שיתבערו ועל מנת כן עשה וה"ל מתכוין מיהו מלאכה שאינה צריכה לגופה הוא הך הבערה:

הדרן עלך ספק אכל חלב

אכל דם שחיטה (ג) **בבהמה.** בין בבהמה בין בחיה בין בעופות: **בין דם נחירה ובין דם עיקור.** שעקר סימניהם: **ובין דם הקזה** (ד) **שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו.** כרת דדם הנפש הן. ובגמ' (ו) מפרש איזהו דם שיקון שהנפש יוצאה בו: **דם ביצים.** ביצי אם ושור. לשון אחר דם ביצים המחרות שנתאלמו ממתם חמימות שישבה עליהן התרנגולת: **אין חייבין עליהן.** כרת (ח) שאין כרת אלא בדם הנפש דכתיב (ויקרא יז) כי נפש כל בשר דמו היא כל אוכליו יכרת: **גמ' טומאה קלה.** טומאת אוכלין בכביצה: **טומאה חמורה.** כשהיא נגלה מטמאה במשא. ויש בהן איסור קודם שחיטה והיתר לאחר שחיטה:

ג) [שבת ע. וש"נ], ב) [שבת מז: וש"נ], ג) [שבת מז: ובשאר כל המקומות אינא מוחבר], ד) [בשבת שם ובשאר כל המקומות אינא אמור], ה) (שבת קב.), ו) [תוספתא דשבת פ"ב ה"ז], ז) [שבת עב: וש"נ], ח) [שם קט: וש"נ], ט) במשנה שבמסיות אינא דם דגים ודם חגבים וכן מוכרח מתוס', י) [סמוים שם. זמנים לה.], כ) [מולין עד: לעיל ד. תוספתא פ"ב ה"ז], ל) [לקמן כב.], מ) [י"ל גדולים], נ) [י"ל ומשאיר], ס) [וכ"כ רש"י שבת קנא: ד"ה דילמא וכ"כ בתוס' יומא לד: ד"ה הנ"מ אמנם בתוס' כתובות לא תלאתין], ע) [י"ל דדבר],

תורה אור השלם

1. וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה:

ויקרא ז כו

הגהות הב"ח

(א) במשנה ודם עיקור ודם הקזה שהנפש יוצאה וכו' דם בילים דם דגים דם חגבים: (ב) נמ' וים בהן איסור ויש בהן היתר הון מין בשר אף כל שיש בהן טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור ויש בהן היתר והן מין בשר אוציא דם מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה אוציא דם שאין בהן טומאה קלה וכו' דם בילים: (ג) רש"י ד"ה אכל דם שחיטה בין בל"ל ומיהת בבהמה נמחק: (ד) ד"ה ובין דם הקזה שהנפש יוצאה:

רבינו גרשום

דאמר כר' חנינא ור' אלעזר במתכוין לכבות את העליונות דהיינו לצורך נפח. אמר ר' ירמיה עד כאן עד שתרגם ר' יוחנן דבנפח שנו לא נתגלה טעמא של הלכה זו מ"מ מחייבי ר' אלעזר שתים: אביי בר אבין ור' חנינא דאמרי תרוייהו כגון שנתכוון לכבות ולהבעיר. חייב שתים ות"ק דלא מחייב אלא חדא סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ולא לחטאת: ור' אליעזר בר' צדוק סבר לה כר' נתן דאמר לחלק יצאת. וחייב עליה חטאת. ואית דאמרי ע"כ לא נתגלה טעמא של הלכה זו עד שפירשוה אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין: רבא אמר להקדים איכא בינייהו. בין ר' שמעון לר' אליעזר בר' צדוק כגון שנתכוון להקדים לכבות תחלה וכיבה והבעיר בבת אחת דר' שמעון בן אלעזר סבר כיון דלא איתעבידא מחשבתיה דלא כיבה תחלה פטור מן הכיבוי וחייב על הבערה ור' אליעזר בר' צדוק סבר דחייב שתים דנחי נמי דכיבוי אקדומי לא מקדים אחורי נמי לא מאחר: כגון שנתכוון לכבות וכיבו והובערו מאיליהן. ת"ק סבר לה כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין פטור. כדתנן ר' שמעון אומר גורר אדם מטה וכו': ור' אלעזר סבר לה כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור. כדקאמר גבי בכור אפילו מת אין מקיזין לו את הדם משום דקסבר אפילו דבר שאין מתכוין אסור: הא דתניא חייב קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה. שדרכו של גחלים אינו אלא לצלות בשר וזה אנ"פ שהתאן לצורך חימום ולא לצורך צלייה והובערו חייב ואידך תנא סבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ועוד שמעצמו הובערו: **סליק פירקין**

אוצא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. ואף על גב דמטמא במגע במשא מיהא לא מטמא (ז) **ולא בגדים:**

אוצא דם ביצים של עוף שאינו מין בשר. תימה (ח) **לרבינו ברוך דלא מיירי הכל בחד לד ויש בהן איסור והיתר ודם ביצים וחגבים הוה מלי למעבד שאין בהן טומאה חמורה אלא הא פשוט יותר להם להיתר שאומר הש"ס: כוי בריה בפני עצמה. בפרק אומו ואת גנו** (חולין פ.) **דקתני כוי בריה בפני עלמה היא ולא הכריעו חכמים אי מין חיה או מין בהמה היא והיא בריה לא הוי כמו בריה דהכא שהרי בריה לא דהמה הוי או מין בהמה או מין חיה מדקאמר ולא הכריעו בו חכמים כו' אבל הכא רוצה לומר בריה בפני עלמה שאינה לא חיה ולא בהמה דאי הוי או בהמה דאי הוי לא מינטריך לרבויי דמו וכן הביא** (יומא דף עד.) **כל חלב לרבות כוי וחלי שיעור וקאמר כוי בריה בפני עלמה אינו אומר שיהא ספק או חיה או בהמה דאם כן לא צריך קרא לאסור חלבו** (עז[ב]) **: בחותבו לכלב. הא הכין דהוה מלי לשויי בחותבו לרפואה אלא הא קא משמע לן דאפילו בחותבו לכלב בעי מחשבה** (ט): **כגון דאיבא פחות מכזית נבילה וצירפה. אבל כזית ולירפה ליכא למימר ומהיא מחשבה שיטמא אי כביצה אוכלין אחרים אפילו לא יגעו האוכלין רק בלירוף ולא צריך שיגעו בנבילה דא"כ לא מייאב מה בהמה שיש לה טומאה קלה דמשמע שיש נבילה שאין עליה רק טומאת אוכלין ואי הוה בה כזית הוה ביה טומאה חמורה ועוד יש לומר דמשמע דנקטו במתניתין דמייתי עלה בהמה** (לא) כו' בכ"מ ונבלת עוף טהור כו' משמע (ז[ב]) **נבלת בהמה דומיא דנבלת עוף כלומר לגריכה מחשבה כמו על עוף ולכך נקט פחות מכזית:**

רב

אוציא דם שרצים שאין בהם טומאה חמורה אוציא דם ביצים שאין מין בשר (א) דם דגים דם חגבים שכולו היתר [1]לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים אף בהמה שאין בה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה ואימא כל דם כלל עוף ובהמה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא [2]נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט (ב) והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא לאו כללא בתרא כרת האי תנא (ג) דבי ר' ישמעאל (ד) (ה) כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בה איסור (ג) והיתר (ו) ויש בהן מין בשר אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' (ז) אף כל דקתני לאיתויי מאי (ג) אמר רב (ח) אדא בר אבין לאתויי דמו של כוי מאי קסבר אי קסבר כוי ספיקא הוא (ט) איצטריך קרא למיסר ספיקא (י) אלא קסבר (7)כוי בריה בפני עצמו הוא אשכחן דמו (8)חלבו (ט) מנלן (3)מכל חלב נבלתו מנלן (4)מכל נבלה (5)גיד הנשה מנלן (6)בכף הירך תליה רחמנא והא אית ליה כף הירך (ד) (ט) ושחיטתו מנלן סברא מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה טומאתו (ט) ושחיטתו נמי כבהמה אמר מר אוציא דם מהלכי שתים (יא) שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה ורמינהי (יב) החותך (יג) מן (יד) האדם צריך מחשבה (טו) והכשר וקשיא לן מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואר"ל בחותכו לכלב (יז) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא ולא (יח) והתנן (יט)כלל אמרו (כ) בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם (כא) לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם (כב) חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב מ"מ קתני מחשבה ומחשבה לטומאה קלה היא ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכוותה גבי בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמורה ואם דם מטמא טומאה חמורה דתנן (כג) דם נבילות בית שמאי מטהרין (כד) ובית הלל מטמאין לא נצרכא אלא לכדתנן (כה) נבלות בהמה בכל מקום נבלת עוף הטהור בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר (כו)(נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין (כז) לא מחשבה ולא הכשר) וא"ל רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומאה קלה (ו) (כח) היא גופה טומאה היא א"ל כגון (ל)דאיבא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא (מ)תנא דבי ר' ישמעאל (נ) על כל זרע [זרוע] אשר יזרע מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר (נא)אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר א"ל ה"מ באוכלין דעלמא דלית (נב) בו פחות מכזית נבלה אבל הכא דאיכא בגויה פחות מכזית נבילה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר (נג) לאפוקי

מוסף רש"י

כל המיוחד לאכול אדם. ומל עליו אם אוכל, טמא. לעולם ואפילו נתקלקל מאכילת אדם, עד שיפסל מאכילת כלב (פסחים מה:). נבלת בהמה טמאה בכל מקום. אהיא קתמא לאו לאכילה קיימא דמאיסה, ועוד שיש לה שני דמיין אחת שלא נשחטה ואחת דטמאה היא (בכורות י.) אמתא לאו לאכילה הלכך בעיא מחשבה, ומהי דאי לאיכל כזית בגא מחשבה מעמיא אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומשקין, אלא לסבר מהגיא מחשבתה דאי איכא פחות מכזית מבציצה שאר אוכלין ופחות מכזית נבלה, מצלים לכביצה, אי חסיב עליה מגטרפא בהדייהו ומקבלא טומאה כמגע שרץ ואי לא לא (נדה ג.) וכן נבלת עוף הטהור. בכפרים. דעניים הם ואין רגילין לאכול עופות ושומן, צריך מחשבה. להאכילן לעכו"ם, ואם לאו אין מטמאין טומאת אוכלין (בכורות י.) ואין צריך הכשר. לפופה לטמא טומאה חמורה (נדה ג.). נבלת בהמה טהורה בכל מקום. ואפילו בכפרים לליכא אוכלין מרובין אמתא לאכילה (שם) אמתא לאכילה עכו"ם ולא מאיסה ועוד דלגבי ישראל אין בה אלא דיחוי אחד, הלכך אינה צריכה מחשבה לקבל טומאת אוכלין לאסרה מכזית אימה לפחות מכביצה אוכלין, וכן נבלת עוף טהור ואחלב של שחוטה בשוקים, בכרכים דיש בה רוב עם ועמיהם הם ורגילים לאכול רוב עופות ושומן, אין צריכין לא מחשבה ולא הכשר. נבלת בהמה ועוף משום דמטמאין טומאה חמורה, ואחלב שחוטה בשוקים משום שבבר הוכשר בשחיטה, דכיון דלא בעי מחשבה אהני ליה הכשר שחיטה (בכורות י.). מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה. כגון אדם וגבהים (בחלים קה.) דרעים אינן נעשין אב הטומאה עולמית ואפילו נגעו במת שהוא אבי אבות, ואינן נעשין אב הטומאה לטמא אדם וכלים, דמהיכא נפקא דטוגע במת מטמא אדם מהאי קרא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא ישמא והנפש הנוגעת בפותח שמא תטמא עד הערב, וכי כתיב האי קרא בדבר שיש לו טהרה בהזאה וטבילה כתיב, דכתיב לעיל מעיים והזה הטהור על הטמא וגו' והכהו שמא קאי הנפש הנוגעת, יצאו אוכלין ומשקין וכלי חרס הנוגעין ואין להם טהרה במקוה אין נעשין אב הטומאה (חולין קכא.).

שיטה מקובצת

א) בשר אוציא דם: ב) דכללי ופרטי דרישׁ בהדין גוונא (תי' מן נמחק) נ"א בריבויי ומיעוטי וכללי ופרטי דדרשינן בהדין גוונא: ג) והיתר והן מין בשר: ד) אף כל דקתני לאתויי מאי דאין לומר דאיצטריך לאתויי חיה דחיה בכלל בהמה: ה) רב אידי בר: ו) איצטריך קרא למיסר ספיקא דאי בהמה דמה אסור אי חיה דמה אסור בההיא דפ' יה"כ גבי כל חלב לרבות כוי וחצי שיעור דפריך ואיצטריך קרא למיסר ספיקא ותימה דמאי פריך אה"נ משום דספק חיה אינו קרב למזבח ואתא קרא לאשמועינן דחלבו אסור כחלב בהמה וי"ל דשפיר פריך דריבויי למה איצטריך אי בהמה הוא לא צריך קרא ואי חיה הוא כוי אתא קרא לאסור חיה ואי כדי שלא יטעו העולם לומר חיה הוא ויבואו להתיר וכי בשביל הטועים נכתוב קרא אין זו סברא. תוס' ש"י. ועיין תוס' בכורות דף מא [ע"ב ד"ה ואתי]: ז) אלא קסבר כוי בריה בפני עצמו הוא. פי' ואינו לא חיה ולא בהמה ואין זה כההיא דפ' אותו ואת בנו דאמר כוי בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין בהמה הוא אי מין חיה דשמעא דהוא בהמה או חיה. תוס' ש"י: ח) עי' בחדושין: ט) ושחיטתו נמי כבהמה. פי' הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה דעיקר אבל להצריכו שחיטה להתירו ולהוציאו מידי אבר מן החי לא צריך ריבויי דהא אמרינן בפ' גיד הנשה (דף קנ ע"ב) כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו ואית דאמרי כל שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו: תוס' הרא"ש: י) שתים שאין בהן טומאה קלה וחשאר נמחק: יא) האדם גרסת משנה של עוקצין החותך מן האדם כו' צריך מחשבה והכשר ובבריר' איתא החותך מאבר מן החי צריך מחשבה ואין צריך הכשר והראב"ק גריס כן: יב) מחשבה והכשר בגמ' של הרב"א כתוב ואין צריך הכשר ומיטמא אדם טמא טומאת אוכלין עד שיפסל מאכילת כלב אלמא דאכילה דכלב חשובה. ההוא דקאמרינן עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי מטומאה משערינן בכלב הואיל ומיעקרא הוה חזי לאדם: הכא לאחותי ליה טומאה אוכלין עסקינן בחותך מן האדם מן החי אי חזי לאדם דחישב עליו לאכילת אדם חזי לכלב ואי לא חזי לאדם דלא חשבו לאוכל אדם אלא לכלב לא חזי לכלב דלא אחתינן ליה לטומאת אוכל משום כלב: מכל מקום קתני צריך מחשבה. ומחשבה לצורך טומאה קלה היא לטמא טומאת אוכלין: הני מילי דקתני צריך מחשבה מחיים דלא מטמא טומאה חמורה אבל בחותך ממנו לאחר מיתה הואיל וטמא הוא טומאה חמורה אין בו טומאה קלה יג) ובלשון אחר מיתה מיירי בריייתא יצא דם מהלכי שתים דכוותה גבי בהמה בלאחר מיתה מיירי ואפ' הכי יש בה טומאה קלה במאי אית בה טומאה קלה אי בשר

א) נ' רבינו היה דדרשׁ רבויי ומיעוטא וכללי ופרטי כה"ג וכנ' הג"א בשיטה מקובצת כאן בחות ב. ב) נראה דל"ל קרי ביה מי אוכל כל אחד כל דאפ' דהי כל"ל ואמנם אינו ממאי אריך לזה דהא י"ל דהתלמודא מפיק מקרא דכל אחד דכתיב בפ' ויקרא ג' דאם הא כתיב כל אחד נוטיפ ול"ש. ג) נראה דל"ל ופריך אי נאמר מיתה מיירי כי"מ הו' ד.

ספיקא דאי בהמה דמה אסור אי חיה דמה אסור בההיא דפ' יה"כ גבי כל חלב לרבות כוי וחצי שיעור דפריך ואיצטריך קרא למיסר ספיקא ותימה דמאי פריך אה"נ משום דספק חיה אינו קרב למזבח ואתא קרא לאשמועינן דחלבו אסור כחלב בהמה וי"ל דשפיר פריך דריבויי למה איצטריך אי בהמה הוא לא צריך קרא ואי חיה הוא כוי אתא קרא לאסור חיה ואי כדי שלא יטעו העולם לומר חיה הוא ויבואו להתיר וכי בשביל הטועים נכתוב קרא אין זו סברא. תוס' ש"י. ועיין תוס' בכורות דף מא [ע"ב ד"ה ואתי]: ז) אלא קסבר כוי בריה בפני עצמו הוא. פי' ואינו לא חיה ולא בהמה ואין זה כההיא דפ' אותו ואת בנו דאמר כוי בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין בהמה הוא אי מין חיה דשמעא דהוא בהמה או חיה. תוס' ש"י: ח) עי' בחדושין: ט) ושחיטתו נמי כבהמה. פי' הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה דעיקר אבל להצריכו שחיטה להתירו ולהוציאו מידי אבר מן החי לא צריך ריבויי דהא אמרינן בפ' גיד הנשה (דף קנ ע"ב) כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו ואית דאמרי כל שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו: תוס' הרא"ש: י) שתים שאין בהן טומאה קלה וחשאר נמחק: יא) האדם גרסת משנה של עוקצין החותך מן האדם כו' צריך מחשבה והכשר ובבריר' איתא החותך מאבר מן החי צריך מחשבה ואין צריך הכשר והראב"ק גריס כן: יב) מחשבה והכשר בגמ' של הרב"א כתוב ואין צריך הכשר ומיטמא אדם טמא טומאת אוכלין עד שיפסל מאכילת כלב אלמא דאכילה דכלב חשובה. ההוא דקאמרינן עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי מטומאה משערינן בכלב הואיל ומיעקרא הוה חזי לאדם: הכא לאחותי ליה טומאה אוכלין עסקינן בחותך מן האדם מן החי אי חזי לאדם דחישב עליו לאכילת אדם חזי לכלב ואי לא חזי לאדם דלא חשבו לאוכל אדם אלא לכלב לא חזי לכלב דלא אחתינן ליה לטומאת אוכל משום כלב: מכל מקום קתני צריך מחשבה. ומחשבה לצורך טומאה קלה היא לטמא טומאת אוכלין: הני מילי דקתני צריך מחשבה מחיים דלא מטמא טומאה חמורה אבל בחותך ממנו לאחר מיתה הואיל וטמא הוא טומאה חמורה אין בו טומאה קלה יג) ובלשון אחר מיתה מיירי בריייתא יצא דם מהלכי שתים דכוותה גבי בהמה בלאחר מיתה מיירי ואפ' הכי יש בה טומאה קלה במאי אית בה טומאה קלה אי בשר

בכ"מ תיבת כו' נמחק: יג) משמע. גליון לכך נקט פחות מכזית דתני נבלת בהמה טמאה כו' ונבלת עוף טהור משמע דתני נבלת בהמה דומיא דעוף דאי אין מחשבה אין בה טומאה וזה לא מצי איירי רק בפחות מכזית. תוס':

ז) נראה דל"ל בהמה טמאה וחלב לא גרים הכא דאי וכו'.

ג א מיי' פ"א מהלכות מאכלות אסורות הל' יג טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ג וסי' פ סעיף ו:
ד ב (מיי' פ"ח סה) טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ו:
ה ג מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה ו:
ו ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הלכה [ג] ט ובמגות וכ"מ:
ז ה מיי' פ"ב שם הלכה יח:
ח ו מיי' פ"ח מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד:
ט ז ח מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ב:
י ט מיי' שם הל' ו:

רב חנניא אמר אפילו תימא בו'. לא ניחא ליה לאוקמי כדאוקמא רבי חייא דדוחק הוא לומר כיון דאילו [ג] מלרף ליה לזכיה משום הכי לא בעי הכשר הכ"ג מני למימר עתה כיון דאי לא מחפה בצבא לא בעי הכשר כו' ולא דלה לתרץ כדר' חייא אלא משני דאמר מתמא ועוד דדוחק הוא במילתיה דר' חייא דטומאה חמורה וטומאה קלה בתרי דוכתי אמרינן דטומאה חמורה בכזית ומאי דוכתי דטומאה חמורה בכזית ומיתיבי בצבא דחמורה במשא וקלה במגעו והא דקתמר אפילו תימא דהוי כזית אין לשון מכוון דמשמע דמורה שפיר בפחות מכזית ולית דלא כדפירשנו: **דבוותה** גבי דם מהלכי שתים **בשלא כינסו.** פירוש דבהכיא בריית דדם דגים קתני דם מהלכי שתים אסור ומי אסור בשלא בעין והא תניא כו' דם שבין השיניים מוללו ואינו חושש ופירש הקונטרס אפילו מלות פרוש אין בו ולכך פירש הקונטרס דאסר לא כן מאי פריך הכי נמי דם שבין השיניים משום דאינו נראה ולא פירש אבל התם שפירש אסור אפילו לא כינסו דקתמר דם שעל גבי הכבד הכבד גוררו לכך פי' הקונטרס דם שעל הכבד גוררו כו' אף על גב דליכא איסור מלות פרוש יש בו ומיהא פריך דקתמר רב אסור והכא משמע דליכא רק מלות פרוש אפילו אף על גב דנראה ופירש אבל קשה שהרי מלות פרוש איסור מעליא הוא ואם כן לא פריך רק מפיסא ומאי פריך שאני התם דדם שבין השיניים משום דם דלא פירש אבל דם מהלכי שתים שפירש אסור אפילו לא כינסו ודכוותה דם שעל הדג דמותר אפילו איכא לו שמא הא דקתמר מוללו ובולעו היינו משום שהוא עודע דמהתם אתו והא דקתמר בדם מהלכי שתים שהוא אסור מיירי בשלא עודע מהיכא אתי אבל אלגבו מטפטף דם שרי משום דמהתם קאתי ולית לן לספוקי לא בדם בהמה ולא בדם חיה ותירץ רבינו ברוך דהכי פריך דכוותה גבי דם מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור פירוש אי אמרת בשלא דדם דגים שרי אף בכינסו ודכוותה מהלכי שתים אסור ניגמו וא"כ מידוש דמהלכי שתים אסור אף בכינסו כלומר דבכינסו נמי איכטריך לאשמועינן איסור דמהלכי שתים ניחא דלא תני היתר ממהלכי שתים כגון לא פירש שהרי עיקר מילתיה הוי מכינסו אלא כיון דאמר דכינסו אסור בדם דגים ואם כן הא דתני דם מהלכי שתים בשלא כינסו הוה ליה למיתני לד היתר שבו כמו דתנא דם דגים דנקט ההיתר אם איתא דיש בו היתר בדם מהלכי שתים אלא ש"מ דאין בו היתר כלל ואפילו לא פירש ולכך פריך והא תניא כו' ושבין השיניים מוללו ואינו חושש וא"כ ש"מ דמותר וא"כ הו"ל לאיפלוגי גבי דם מהלכי שתים ומשני אלא כי תניא מתניתא דאית ביה קשקשין כו' וניחא דלא תני היתר בדם מהלכי שתים דבדם דגים ליכא איסורא רק בכינסו ובלא קשקשין: **מיתיבי דם הטחול בו' הרי אלו בלא תעשה.** ומיהא פריך אבל כרת ליכא: [ד] **לא** קרעו אינו עובר עליו. מוקמא ליה בלב עוף דליכא כזית ומכל מקום איכא איסורא למ"ד (יומא עג:) חלי שיעור אסור מן התורה ומשום הכי אסור אבל אינו לוקה כיון דלית ביה כזית: **כי** קתני בדם דיליה. ולא גרסינן כי קתני אין חייבין עליו דהא גבי לב לא קתני ליה ואם תאמר אמאי לא פריך ממתניתין ופריך מברייתא שהרי בהדיא קתני מתני' דם הטחול דם הלב אין חייבין עליו ויש לומר דאיכא לאוקומי בלב עוף [ה] [אבל ברייתא ליכא לאוקמי בעוף] שהרי קתני הרי אלו בלא תעשה [ו]:

לדם

[א] [מולין קכה.], [ב] רש"ק מ"ז, [ג] כ"ק נד:, [ד] [מוספתא פ"ב הי"ב לקמן כה.], [ה] [מוספתא פ"ב הי"ב], [ו] [תוספות ס"ב, ו] [שם], [ז] מ"ש, [ח] [ל"ל שרצים], [ט] [וקבלת יא], [י] מכאן שייך לדף כב., [יא] רש"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין חייבין עליו כרת אבל לאו: (ב) רש"י ד"ה מיה וכו' אם הפרה אמרינן אחד השור:

מוסף רש"י

כגון שחיפהו בבצק. כגון בשר שחיפהו בפחות מכזיתה בצק, אי משום ליה אוכל מלערף בהדי בצק ומקבל טומאה בצק טומאה אם יגע בטומאה ומטמא שאר אוכלין, ואי לאו אוכל הוא לא מקבל טומאה בצק טומאה לגיס היה שיעורו וכי נגעו כיה אוכלין אחריני טהורים הן שאינם נוגעים בבצלה אלא בבצק דלית ביה שיעור בטומאה חמורה: אי הכי ניבעי הכשר. אבל הכא דאיכא בגויהו פחות מכזית בבלה כיון דאילו מצרף ליה לכזית משאר גוף הנבלה לא בעי הכשר שהרי מטמאה טומאה חמורה השתא נמי אע"ג דפחות מכזית [הוא] לא בעי הכשר אבל בעי מחשבה: (ו) לאפוקי מת אדם אע"ג דממלי. ליה לפחות מכזית דידיה ומשלימו מכביצה אוכלין לא מטמא טומאה אוכלין אע"ג דמחשב ליה למיכליה משום דבטלה דעתו אצל כל אדם דאין רגילין לאכול אדם מת ולהכי קאמר דם מהלכי שתים דם שעל גבי הכבד: רב חנניא אמר אפי' תימא דהוי. בהא נבלה בחמה טמאה כזית ואי אמרת הא היא גופה טמאה היא בטומאה חמורה בכזית במגע: הכא במאי עסקינן כגון שחיפהו בבצק. סביב סביב שאין יכול ליגע בו והשלימו לכביצה באותו בצק ואי אמרת אי הכי כיון דאינו מטמא במגע הכשר נמי ליבעי בשאר אוכלין: הני מילי דבעי הכשר באוכל אחריני דלא מטמו כו'. במשא מיהא מטמא דלא מצי טעין הילכך לא צריך הכשר לאפוקי כזית מת דאע"ג דחיפהו בבצק מטמא טומאה חמורה ואפילו במגע דאמרינן בוקעת ועולה הלכך יצא דם מהלכי שתים שאין בהם טומאה קלה: והתנן בב"ק וחיה וגוף כיוצא בהן. דבהמה לחרישה ולהרבעה ולפריקה כו': אלא אמר אביי שצמרו. דגוף אין חייבין עליו משום כלאים אם צירפו עם פשתים: דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אבר שפירש מהם: חדא דהיינו רישא דאי מ"מ לאו מחייב היינו רישא ליערבינהו בהדדי וליתנינהו דם אברים ודם מהלכי שתים ודם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו. ועוד ההוא תנא דרישא דפריקין מן לאו נמי קא ממעיט ליה דקתני אוציא דם שרצים מלאו אלא דלא תאכלו שאין בהן טומאה חמורה: אלא אמר ר' זירא לא קשיא התרו בו. כשאכל דם שרץ משום איסור שרץ עצמו לוקה עליו בכזית אבל התרו בו משום דם דשרץ אינו לוקה כדקתני ברייתא. ועוד שהרי דמו חלוק מבשורו: שכינסו שקיבצו במחכוין כזית או יותר מכזית אסור: דכוותה גבי דם מהלכי שתים. דבהא ברייתא גופה קתני בתוספתא ודם מהלכי שתים נמי אסור ואי אמרת הוא נמי בשלא כינסו מי אסיר: והתניא דם שעל גבי הכבד. שפירש משיניו של אדם גוררו ואוכל הכבד ודם של בין השיניים שלא פרש

ח) עד כאן שייך לעמוד הקודם

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ז' עי' הסגות וכ"מ וכה"ר:
יב ב מיי' שם הל' ח:
יג ג מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הלכה ד:
יד ד מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ג:
טו ה מיי' פ"ו שם הל' ג טוש"ע י"ד סי' סו סעיף ג:
טז ו מיי' פ"ח שם הל' ד טוש"ע י"ד סי' סס סעיף ה:
יז ז מיי' פ"ג מהלכות שחיטה הל"ג טוש"ע י"ד סימן יג סעיף ג:
יח [מיי' פ"ט מהל' כלאים הל' ג טוש"ע י"ד סימן רמ סעיף ג ין:
יח ט מיי' פ"י שם סי' ו:
יט י מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ג [וסע"ב הל' ו]:
כ כ מיי' פ"ו שם הל' ד [טוש"ע י"ד סי' סז סעיף ג]:
כא ל מיי' שם הל' ה:
כב מ מיי' פ"ד מהל' שאר אבות הטומאה הל' ז והלכתן מ"ד:
נ [מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הל"י]:
כג ס מיי' פ"ו שם הל' ב טוש"ע י"ד סי' סו סעיף י:
כד ע מיי' שם הלכה ג וסהרלב"ד טוש"ע שם סעי' ט [וכרב אלפס מולין פ"ח דף רלט.]

שיטה מקובצת

ג) השתא נמי לא בעי הכשר. לאפוקי: ד) רב חנניא אמר אפי' תימא בכזית. גליון לכאורה נראה דהכי אמר רב חנניא אפילו בכזית משכחת לה ולא צריכת לדחוקי ולאוקמי בפחות מכזית אבל מודה הוא לשנייא דר' חייא ואינו כן דלית ליה שנייא דר' חייא ודוקא בכזית משכחת לה אבל בפחות מכזית אפי' הכשר נמי בעי ולית ליה הך סברא דר' חייא דקאמר כיון דאילו מצטרף לכזית לא בעי הכשר השתא נמי לא בעי הכשר אלא כיון דכאשר הוא לא מטמא טומאה חמורה בעי הכשר ותדע דכי פרכינן לר' חנניא אי הכי הכשר נמי. לא משני כיון דאילו מסלק הבצק ומגלהו לא בעי הכשר אלא משני השתא נמי מטמא במשא ותו דלרבי חייא לא משכחת טומאה חמורה וטומאה קלה בחד דוכתא דטומאה חמורה לא הוי אלא בכזית וטומאה קלה בפחות מכזית אבל לר' חנניא משכחת לה הרוייהו בכזית ובחפזו בבצק דחמורה במשא וטומאה קלה במגע ות"ק אפילו בכזית משכחת לה דבעינן מחשבה לטומאה וכיון דמשכחת לה דוקא בכזית מתוקמא. הרא"ש ד"ל: ה) עי' בחדושין: ז) מיטמא דהא אות ל' נמחק: ח) עי' בחדושין: ט) טומאה חמורה ולא והא שרץ: י) במשא מיהא לא: יא) לומר ולבהמה כלאים: יב) מיתיבי לא פריך מברייתא דלעיל יצאו דם שרצים דפשיטא ליה דיכול לדחויי דליכא כרת אבל השתא סמך אקושיא דהיינו רישא. תוס': יג) עליו דקתני כרת אבל לאו מחייב אות א' נמחק: יד) ועוד האי תנא: טו) חמורה אלא אמר: יו) בשכינסו. גליון דידע רב דמתני גבי דגים. הרא"ש ז"ל: כדוותה. מתוך פרש"י משמע דפריך מהא דתניא שעל הכבד כו' ולא נהירא כיון דאית ביה מצות פרישה איסורא מעליא הוא ופר"י הה"פ דכוותה כו' ואפי' לא פירש בין השיניים אסור דאי אמרת מותר הוא בשלא פירש א"כ הוי ליה למיתני ההיתר בברייתא כמו דתני ההיתר בדם דגים בשלא כינסו ואע"ג דאיכא איסורא כשכינסו שביק האיסור ונקט ההיתר ה"נ בדם מהלכי שתים הוי ליה למיתני ההיתר אלא מדלא תני משמע דלית בה איסורא. תוס' כת"י: יז) ע' בחדושין: יח) רב אסור. גליון וכן מוכח מתניתין דקתני דם חגבים אין חייבין ומשמע חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא ודייקא אכולהו כמו חלצה במנעל שאינו שלו בשל עץ בשל שמאל חליצתה כשרה וקאמר בגמרא (יבמות קף קא) אימור דאמור רבנן בשאינו שלו דיעבד לכתחילה מי אמר אלמא דייקא אכולהו קאי וכי פריך לרב מברייתא הוי מצי למימר ולטעמיך ולסייעיה ליה ממתניתין. לשון הרא"ש ז"ל: יט) לעיל יצאו מהלכי שתים שאין: יט) דהא עיין בתוס' במתניתין בריש פירקין בגליון: יט) שרצים מכל דם לא תאכלו אות ל' ד' נמחק: יט) בכלי דאי במכתנם על הדג מותר דאל"כ הוה ליה למימר דם דגים שפירשו. תוס': כ) תיבת ולא ל"ש ותיבות ככינסו דמי כתוב עליו קו מלמעלה להורות כי הוא יתר: כא) דאילו מגלה ליה תיבת מצרף נמחק: כב) עוף דאין בו כזית אבל בהך ברייתא ליכא לאוקמי הכי שהרי: כג) תעשה משמע דבבהמה איירי דבעוף ליכא מלקות אחצי שיעור:

רב חנניא אמר אפילו תימא בו'. לא ניחא ליה לאוקמי כדאוקמא רבי חייא דדוחק הוא לומר כיון דאילו [ג] מלרף ליה לזכיה משום הכי לא בעי הכשר הכ"ג מני למימר עתה כיון דאי לא מחפה בצבא לא בעי הכשר כו' ולא דלה לתרץ כדר' חייא אלא משני דאמר מתמא ועוד דדוחק הוא במילתיה דר' חייא דטומאה חמורה וטומאה קלה בתרי דוכתי דטומאה חמורה בכזית ומאי דוכתי דטומאה חמורה בכזית ומיתיבי בצבא דחמורה במשא וקלה במגעו והא דקתמר אפילו תימא דהוי כזית אין לשון מכוון דמשמע דמורה שפיר בפחות מכזית ולית דלא כדפירשנו: **דבוותה** גבי דם מהלכי שתים **בשלא כינסו.** פירוש דבהכיא בריית דדם דגים קתני דם מהלכי שתים אסור ומי אסור בשלא בעין והא תניא כו' דם שבין השיניים מוללו ואינו חושש ופירש הקונטרס אפילו מלות פרוש אין בו ולכך פירש הקונטרס דאסר לא כן מאי פריך הכי נמי דם שבין השיניים משום דאינו נראה ולא פירש אבל התם שפירש אסור אפילו לא כינסו דקתמר דם שעל הדג דמותר אפילו איכא לו שמא הא דקתמר מוללו ובולעו היינו משום שהוא עודע דמהתם אתו והא דקתמר בדם מהלכי שתים שהוא אסור מיירי בשלא עודע מהיכא אתי אבל אלגבו מטפטף דם שרי משום דמהתם קאתי ולית לן לספוקי לא בדם בהמה ולא בדם חיה ותירץ רבינו ברוך דהכי פריך דכוותה גבי דם מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור פירוש אי אמרת בשלא דדם דגים שרי אף בכינסו ודכוותה מהלכי שתים אסור ניגמו וא"כ מידוש דמהלכי שתים אסור אף בכינסו כלומר דבכינסו נמי איכטריך לאשמועינן איסור דמהלכי שתים ניחא דלא תני היתר ממהלכי שתים כגון לא פירש שהרי עיקר מילתיה הוי מכינסו אלא כיון דאמר דכינסו אסור בדם דגים ואם כן הא דתני דם מהלכי שתים בשלא כינסו הוה ליה למיתני לד היתר שבו כמו דתנא דם דגים דנקט ההיתר אם איתא דיש בו היתר בדם מהלכי שתים אלא ש"מ דאין בו היתר כלל ואפילו לא פירש ולכך פריך והא תניא כו' ושבין השיניים מוללו ואינו חושש וא"כ ש"מ דמותר וא"כ הו"ל לאיפלוגי גבי דם מהלכי שתים ומשני אלא כי תניא מתניתא דאית ביה קשקשין כו' וניחא דלא תני היתר בדם מהלכי שתים דבדם דגים ליכא איסורא רק בכינסו ובלא קשקשין: **מיתיבי דם הטחול בו' הרי אלו בלא תעשה.** ומיהא פריך אבל כרת ליכא: [ד] **לא** קרעו אינו עובר עליו. מוקמא ליה בלב עוף דליכא כזית ומכל מקום איכא איסורא למ"ד (יומא עג:) חלי שיעור אסור מן התורה ומשום הכי אסור אבל אינו לוקה כיון דלית ביה כזית: **כי** קתני בדם דיליה. ולא גרסינן כי קתני אין חייבין עליו דהא גבי לב לא קתני ליה ואם תאמר אמאי לא פריך ממתניתין ופריך מברייתא שהרי בהדיא קתני מתני' דם הטחול דם הלב אין חייבין עליו ויש לומר דאיכא לאוקומי בלב עוף [ה] [אבל ברייתא ליכא לאוקמי בעוף] שהרי קתני הרי אלו בלא תעשה [ו]:

לדם

לאפוקי מת. כלומר להכי אמרינן לעיל [ע"א] יצאו מהלכי שתים אין בהן טומאה קלה דאף על גב דממלי לפחות מכביצה אוכלין מפחות מכזית מן המת לא מצטרף בהדיה לטומאת אוכלין דבטלה דעתו אצל כל אדם: **שחיפהו בבצק.** פחות מכביצה וזה משלימו לכביצה דאף על גב דהוא גופיה טמא מהני ליה לירוף דהשתא לא מטמא במגע דהא מכוסה הוא וכי אמר דמצטרף בהדי בצק לטומאת אוכלין דאיכא בכיצה אוכלין דמטמאין אוכלין אחרים הנוגעים בהן: **אי הכי.** דמכוסה הוא ואין סופו לטמא טומאה חמורה הכשר נמי ניבעי: **לאפוקי מת.** להכי קתני לעיל [ז] מהלכי שתים אין בהן טומאה קלה דאם חיפהו בבצק טומאה חמורה בוקעת ועולה דכל אהל שעל המת שאין בו חלל טפח טומאה בוקעת ועולה כדאמרינן בהעור והרוטב (מולין קכה.): **אמר מר יצאו שרצים שאין בהן טומאה** [ז] ולא שרץ מטמא במגע במשא [ח] לא מטמא) אמר מר יצא דם דגים ודם חגבים שכולו היתר מאי כולו היתר אילימא דחלבו מותר הרי חיה [ט] דחלבה מותר [י] ודמה אסור ואלא משום דלית בהו איסור גיד הנשה והרי עוף דלית ביה [יא] איסור גיד הנשה ודמו אסור אלא מאי כולו היתר [יב] דלא בעי שחיטה אמר מר מה עוף שאין בו כלאים אף בהמה תלמוד לומר [יג] בהמה כלאים דמאי אילימא כלאים דהרבעה וכלאים דחרישה [יד] והתנן [טו] חיה ועוף כיוצא בהן אלא אמר אביי [יז] שצימרו אין חייבין עליו משום כלאים אמר רב יהודה אמר רב [יח] דם שרצים לוקין עליו בכזית [יט] מיתיבי [כ] דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה [כא] דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו מאי אין חייבין עליו [כב] כרת [כג] אלאו מחייב הדא דהיינו רישא ועוד [כד] תנא מלאו נמי קא ממעט ליה דקתני [כה] יצא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה [כו] אמר רבי זירא [כז] התרו בו משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה אמר רב דם דגים שכינסו אסור מיתיבי [כח] דם דגים דם חגבים מותר ואפילו לכתחלה ההיא בשלא כינסו כי קא אמר רב [כט] בשכינסו דכוותה גבי מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור והא [ל] תניא [לא] דם שעל גבי [לב] כבר גוררו ואוכלו של בין השינים מוצצו ובולעו ואינו חושש אלא כי תניא ההיא מתניתא [לג] דאית ביה קשקשים כי קאמר [לד] רב אסור דלית ביה קשקשים [לה] אמר רב ששת דם מהלכי שתים אפילו מצות פרוש אין בו מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייב עליו כי תניא אסור

דפירש

ג) [מולין קכה.], [ב] רש"ק מ"ז, [ג] כ"ק נד:, [ד] [מוספתא פ"ב הי"ב לקמן כה.], [ה] [מוספתא פ"ב הי"ב], [ו] [תוספות ס"ב, ו] [שם], [ז] מ"ש, [ח] [ל"ל שרצים], [ט] [וקבלת יא], [י] מכאן שייך לדף כב., [יא] רש"ק.

מסורת הש"ס

רבינו גרשום

מטמא טומאה חמורה בכזית במשא ואי דם מטמא נמי טומאה חמורה: וב"ה מטמאין. בשיש בו רביעית הואיל ויכול ליקרב ולעמוד על כזית כדקאמר בפ' המנחות: אלא לא נצרכא. דבהמה לאחר מיתה יש בה טומאת אוכלין כדתנן נבילת בהמה טמאה בכל מקום הואיל ואינה ראויה לאכילה לכולי עלמא לישראל ולעובדי כוכבים וכן נבלת עוף ואפי' טהור והחלב והשומן בכפרים שאינן עשירים ואין אוכלין עופות ולא שומן לפי שמצניעין אותו לגר או למלאכה צריך מחשבה לטמא טומאת אוכלין הואיל ואין ראוי לאכילה לכל ואין צריך הכשר כדאמרן כל שסופו לימא טומאה חמורה אין צריך הכשר: וא"ל רב לר' חייא מחשבה למאי אי לטומאה קלה הא היא גופה מטמא טומאה חמורה בכזית: וא"ל להכי צריך מחשבה כגון דאיכא פחות מכזית נבלה. דלא מטמא טומאה חמורה וצרפיה לשאר אוכלין לפחות מכביצה ולהכי צריך מחשבה דלית ביה שיעור טומאה חמורה: אי הכי ניבעי הכשר. אבל הכא דאיכא בגויהו פחות מכזית נבלה כיון דאילו מצרף ליה לכזית משאר גוף הנבלה לא בעי הכשר שהרי מטמאה טומאה חמורה השתא נמי אע"ג דפחות מכזית [הוא] לא בעי הכשר אבל בעי מחשבה: (ו) לאפוקי מת אדם אע"ג דממלי. ליה לפחות מכזית דידיה ומשלימו מכביצה אוכלין לא מטמא טומאה אוכלין אע"ג דמחשב ליה למיכליה משום דבטלה דעתו אצל כל אדם דאין רגילין לאכול אדם מת ולהכי קאמר דם מהלכי שתים דם שעל גבי הכבד: רב חנניא אמר אפי' תימא דהוי. בהא נבלה בחמה טמאה כזית ואי אמרת הא היא גופה טמאה היא בטומאה חמורה בכזית במגע: הכא במאי עסקינן כגון שחיפהו בבצק. סביב סביב שאין יכול ליגע בו והשלימו לכביצה באותו בצק ואי אמרת אי הכי כיון דאינו מטמא במגע הכשר נמי ליבעי בשאר אוכלין: הני מילי דבעי הכשר באוכל אחריני דלא מטמו כו'. במשא מיהא מטמא דלא מצי טעין הילכך לא צריך הכשר לאפוקי כזית מת דאע"ג דחיפהו בבצק מטמא טומאה חמורה ואפילו במגע דאמרינן בוקעת ועולה הלכך יצא דם מהלכי שתים שאין בהם טומאה קלה: והתנן בב"ק וחיה וגוף כיוצא בהן. דבהמה לחרישה ולהרבעה ולפריקה כו': אלא אמר אביי שצמרו. דגוף אין חייבין עליו משום כלאים אם צירפו עם פשתים: דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אבר שפירש מהם: חדא דהיינו רישא דאי מ"מ לאו מחייב היינו רישא ליערבינהו בהדדי וליתנינהו דם אברים ודם מהלכי שתים ודם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו. ועוד ההוא תנא דרישא דפריקין מן לאו נמי קא ממעיט ליה דקתני אוציא דם שרצים מלאו אלא דלא תאכלו שאין בהן טומאה חמורה: אלא אמר ר' זירא לא קשיא התרו בו. כשאכל דם שרץ משום איסור שרץ עצמו לוקה עליו בכזית אבל התרו בו משום דם דשרץ אינו לוקה כדקתני ברייתא. ועוד שהרי דמו חלוק מבשורו: שכינסו שקיבצו במחכוין כזית או יותר מכזית אסור: דכוותה גבי דם מהלכי שתים. דבהא ברייתא גופה קתני בתוספתא ודם מהלכי שתים נמי אסור ואי אמרת הוא נמי בשלא כינסו מי אסיר: והתניא דם שעל גבי הכבד. שפירש משיניו של אדם גוררו ואוכל הכבד ודם של בין השיניים שלא פרש

דפירש. שפירש מן האדם בכלי לו על גבי ככר: **חלב מהלכי שתים.** חלב דאדם: **היקלא נמגעה.** שאין בה זיבות ונדות: **שאינו שוה כלל.** דבטהורה מותר ובבהמה טמאה אסור: **לא שנו.** דאינו עובר עליו אלא בלב עוף ואין בדמו כזית: **דם דיליה.** הנבלע בבשר הלב כשאר דם הנבלע באברים: **דאתי ליה מעלמא.** אותו הנמצא בחלל הלב: **מישרף שריף.** מושך הדם מבית השחיטה בנשימתו וכוכמו בלבו: **שריף.** בלע"ז הומי"ר: גליון **מישרף** יט . והוא דם הנפש ואדם הנפש אמרינן בריש פירקין שחייבין עליו כרת. עכ"ל: **דם הקוה.** בתחלה שהוא אחור ואחר כך יוצא אדום ושחיקן בראש קיקוה בלא קיקוה ואחר כך מקלח וסוף כשהדם מתמעט שותת ויורד בטמון: **כל זמן שמקלח.** היינו אמצעי: **מעיפה המשחרת ואילך.** משכלה משחיר הראשון והתמיל להאדים: **הוא** לה הנפש: **ראשון ואחרון.** מאדים שלפני הקיקוה ושל כ אחרון מדנקט טעמא מפני שהוא שותת והני נמי שותתין: **לא למעוטי דם המשחיר.** מפני שהוא נמי כדם התמצית: **ודם חלבים ישפה.** דם היוצא מן החלבים כלומר לאחר מיתה קרוי משקה פרט לדם קיקוה שאינו לאחר מיתה דזהו הנפש ואינו משקה ואינו קרוי משקה ואינו מכשיר את הזרעים: **על הראשון דברי הכל חייב.** דדם קיקוה מעורב בו: **חטאת אחת.** על הראשון שדם הקיקוה מעורב בו: **דם.** הוה מלי למיכתב מה תלמוד לומר כל דם וכו'. **לפי שנאמר כי הדם הוא הנפש יכפר.** דמשמע דאינו חייב אלא על דם הראוי לכפרה לזריקה על המזבח ואין לו כרת אלא בדם קדשים והוא שהנפש יוצאה בו שהוא לכפרה דכתיב הנפש יכפר דם הנפש כל זמן שמקלח דברי יט ראשון כל זמן שמקלח יצא ר"א ר"ש אומר מטיפה המשחרת ואילך יט תנא דבי רבי ישמעאל 2 ודם חללים ישתה יט דפרט לדם קילוח שאינו מכשיר את הזרעים בעא מיניה ר' ירמיה מרבי זירא הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות מהו יט על הראשון דברי הכל חייב על האחרון מי מיחייב או לא א"ל יט פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות ר"ל אמר חייב שתי חטאות הורבי יוחנן אמר אינו חייב אלא אחת: רבי יהודה מחייב בדם התמצית: יט א"ר אלעזר מודה ר' יהודה לענין כפרה שנאמר 3 כי הדם הוא בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר אמר ר"נ בר יצחק אף אנן נמי תנינא דתניא יט דם מה ת"ל 4 כל דם לפי שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו שהוא מכפר דם חולין ודם התמצית מנין ת"ל כל דם כ סתם סיפרא מני ר' יהודה היא: **מתני'** יט ר"ע כ מחייב על ספק מעילה אשם תלוי וחכמים פוטרים ומודה ר' עקיבא שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו (ג) יז שיביא עמו אשם ודאי א"ר טרפון מה לזה מביא שתי אשמות אלא מביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשני סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי (ג) וזו אשמי ואם ספק מעלתי המעות נדבה יז ואשם תלוי שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע אמר (ד) רבי עקיבא נראין דבריו במעילה מעוטה הרי שיביא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה מודה ר"ע לר' טרפון במעילה מעוטה:

דם חללים פרט לדם קילוח בו'. פירש רש"י דם חללים שכבר נתחללה כלומר שכבר מתה מקודם לכן מכשיר פרט לדם קילוח דעתה נתחללה ורש"י לא פירש כן פרק ראשון (חולין לו.) ופירש פרט לדם קילוח כלומר דם שנעשה בו חלל מכשיר פרט לדם קילוח שהוא לאחר שנעשית חלל וקשה שהרי בשמעתין משמע דדם קילוח הוא דם שהנשמה יוצאה בו ומשמע לפי הסוגיא דשמעתא דגבי אדם ובהמה אין יג דינן שוה דגבי אדם דם שלאחר יציאת נשמה מכשיר אבל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה וגבי בהמה דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר כדאמרינן פסחים (דף טז:) הנח לדם המצלי דאפילו בחולין לא מכשיר ולא דם מיתה ולא דם מגפתה רק דם שחיטה יז דמלינו מתפשטנו כמיס:

קבל דמו בשני כוסות. בכוס ראשון יח דם קילוח ובכוס שני יט זה שאחר קילוח חייב שתי חטאות אם אכל בשתי העלמות: בה א מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל"י טור"ש י"ד סי' עב סע"ש:

ב נרא"ש אלפס חולין פ"ח דף רלט. וע"ש שהי גרסא]

בו ג מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ג:

בז ד מיי' פ"ו מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:

בח ה מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ג:

בט ו מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה כו:

ל ז מיי' פ"ח מהלכות מעילה הל' ה וס"ש מהל' שגגות הלכה יח:

לעזי רש"י

הומי"ר. למצוץ, לבלוע על ידי שאיפה.

שיטה מקובצת

א) רב ששת בדלא: ב) יכול יהא חלב מהלכי שתים האוכלו עובר: ג) שהחמרת במגגעו אינו אות ה' נמחק: ד) שתחמיר בחלבו ת"ל הזה. ס"א אך את זה לא תאכלו זה כו'. על תיבות הזה לכם הטמא נרשם על כל תיבה קו מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא טעות והעיקר כהנוסחא של ס"א: ה) חלב דם מהלכי: ו) ולא אוציא הדם. תימה דמהיכא קאתי איסורא לדם מהלכי שתים דמדינא לא אתיא דאיכא למיפרך מה לדם בהמה שכן יש בו כרת תאמר בדם מהלכי שתים דאין בו כרת אלא לאו ובת"כ גרסינן אוציא הבשר ולא אוציא החלב. תוס': ז) הזה. ס"א טמא הוא זה כו'. על תיבות הזה לכם הטמא נרשם על כל תיבה קו מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא נמחק והעיקר כנוסחא של ס"א: ח) ואין חלב דם מהלכי כו' טהור אמר ר"ש. דעל תיבת זיה נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד הוא טעות ונמחק: ט) דם האברים הרי: י) שהנשמה יוצאה בו (תיבת תליה נמחק) רבי יוחנן אמר כל זמן שהוא מקלח. כך הוא המנהג בתחלה שותת בהשחרה ואח"כ שותת אדום ואח"כ מקלח לסרחוק ואח"כ שותת (בהאדמה) [בהאדמה] ואחר כל זה בא דם התמצית ואמר ר"י דוקא כל זמן שהוא מקלח הוי דם הנפש שהוא בכרת אבל לא שותת לפני הקילוח וכן לאחר הקילוח שאין הנשמה יוצאה אלא בדם הקילוח לבד ורשב"ל אומר מטיפה משחרת ואילך דזהו משתית ראשונה ואילך שהוא שחור אבל שתית דהאדמה דלפני קילוח ושלאחר נמי הוי דם הנפש וחייבין עליהם כרת ופליג אר"י אראשון ואחרון דשותת וכן מוכח סוגיא דשמעתין דפריך ארשב"ל מאי לאו ראשון ואחרון דשותת אלמא בהכי פליגי. תוס' כת"י: יא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: יב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: יג) פרט לדם קילוח. דבעינן דם חללים כו' עד משקה זוהו באדם אבל בבהמה דוקא דם הנפש מכשיר וקרוי משקה אבל לא דם בהמה מתה ולא דם מגפתה וכן משמע בפ' השוחט ודם שחיטה דבהמה מכשיר דכתיב בו דם הנפש אבל לא דם התמצית כדאיתא בפ"ק דפסחים הנח לדם התמצית דאפילו בחולין נמי לא מכשיר כך מוכח סוגיא דשמעתין וכן פרש"י כאן אבל בפ' השוחט פי' כו' ואינו כן דאדרבה סוגיין מוכח דלכ"ע דם הקילוח הוא דם הנפש ועוד פי' שם מטיפה משחרת ואילך בתחלה שותת ומקלח ושותת בהשחרה וקאמר דשמעתין דגבי אדם דם שלאחר יציאת נשמה מכשיר אבל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה וגבי בהמה דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר כדאמרינן פסחים (דף טז:) הנח לדם המצלי דאפילו בחולין לא מכשיר ולא דם מיתה ולא דם מגפתה רק דם שחיטה: יד) דם חללים פרט לדם קילוח הוא דם שהנשמה יוצאה בו ומשמע לפי הסוגיא דשמעתא דגבי אדם ובהמה אין יג דינן שוה דגבי אדם דם שלאחר יציאת נשמה מכשיר אבל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה וגבי בהמה דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר כדאמרינן פסחים (דף טז:) הנח לדם המצלי דאפילו בחולין לא מכשיר ולא דם מיתה ולא דם מגפתה רק דם שחיטה: טו) ראשון יט דם קילוח ובכוס שני יט זה שאחר קילוח חייב שתי חטאות אם אכל בשתי העלמות: טז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: יז) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: יח) פרט לדם קילוח: יט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: כ) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: כא) פרט לדם קילוח: כב) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: כג) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: כד) פרט לדם קילוח: כה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: כו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: כז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: כח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: כט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: ל) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: לא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: לב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: לג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: לד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: לה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: לו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: לז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: לח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: לט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: מ) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: מא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: מב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: מג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: מד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: מה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: מו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: מז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: מח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: מט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: נ) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: נא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: נב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: נג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: נד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: נה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: נו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: נז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: נח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: נט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: ס) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: סא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: סב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: סג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: סד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: סה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: סו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: סז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: סח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: סט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: ע) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: עא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: עב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: עג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: עד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: עה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: עו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: עז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: עח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: עט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: פ) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: פא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: פב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: פג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: פד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: פה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: פו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: פז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: פח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: פט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: צ) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: צא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: צב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: צג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: צד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: צה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: צו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: צז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: צח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: צט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: ק) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קי) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קיא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קיב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קיג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קיד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קטו) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קטז) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קיז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קיח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קיט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קכ) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קכא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קכב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קכג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קכד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קכה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קכו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קכז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קכח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קכט) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קל) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קלא) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קלב) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קלג) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קלד) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קלה) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קלו) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קלז) דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: קלח) דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר: קל